Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

19 1 -йил чиқиши. ДЕКАБРЬ 1966 й. ДУШАНБА № 144 БАҲОСИ 2 ТИЙИН

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ ВА ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежнев.
ТАСС фотохроникаси.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

Ўртоқ Леонид Ильич Брежневга Совет Иттифоқи Қаҳрамони унвони бериш тўғрисида

КОММУНИСТИК ҚУРИЛИШДА, МАМЛАКАТ МУДОФАА ҚОБИЛИЯТИНИ МУСТАҲКАМЛАШДА КОММУНИСТИК ПАРТИЯ ВА СОВЕТ ДАВЛАТИ ОЛДИДА ҚИЛГАН ҒОЯТ КАТТА ХИЗМАТЛАРИ УЧУН ҲАМДА УЛУҒ ВАТАН УРУШИ ФРОНТЛАРИДА НЕМИС-ФАШИСТ БОСҚИНЧИЛАРИГА ҚАРШИ КУРАШДАГИ КАТТА ХИЗМАТЛАРИНИ ТАҚДИРЛАБ, ТУҒИЛГАН КУНИГА ОЛТМИШ ЙИЛ ТЎЛИШИ МУНОСАБАТИ БИЛАН ЎРТОҚ **ЛЕОНИД ИЛЬИЧ БРЕЖНЕВГА** СОВЕТ ИТТИФОҚИ ҚАҲРАМОНИ УНВОНИ БЕРИЛСИН, ЛЕНИН ОРДЕНИ ВА «ОЛТИН ЮЛДУЗ» МЕДАЛИ ТОПШИРИЛСИН.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ РАИСИ
Н. ПОДГОРНИЙ.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ СЕКРЕТАРИ
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1966 йил 18 декабрь.

Ўртоқ Леонид Ильич Брежневга

Азиз дўстимиз ва ўртоғимиз!

КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва СССР Министрлар Совети Коммунистик партия ва Совет давлатининг, халқаро коммунистик ва ишчилар ҳаракатининг атоқли арбоби бўлган Сизни олтмиш ёшга тўлган кунингизда қизғин табриклайдилар ва чин кўнгилдан қутлайдилар.

Сиз ўзингизнинг бутун онгли ҳаётингиз давомида ленинчи партиямизнинг буюк иши учун, коммунизм идеалларининг тантанаси учун курашиб келмоқдасиз. Сиз партиянинг бош йўлини актив ҳимоя қилиб, катта ҳаёт мактабини ўтдингиз ва кўп томонлама сиёсий тажриба орттирдингиз. Биринчи беш йилликлар йилларида раҳбар совет ва партия ишида туриб социалистик қурилишга кўп куч сарфладингиз, мамлакатни индустрлаштириш ва қишлоқ хўжалигини коллективлаштириш учун курашчиларнинг биринчи сафларида бўлдингиз.

Гитлерчи босқинчиларга қарши Улуғ Ватан урушининг оғир синовлари даврида Сиз армия сиёсий бўлимига ҳамда Жанубий фронт ва 4-Украина фронти сиёсий бошқармаларига бошчилик қилиб, жанг операцияларини ишлаб чиқиш ва ўтказишда бевосита қатнашдингиз. Кавказ учун жанг, Қрим, Украинани озод қилиш сингари тарихий жангларда иштирок этдингиз. Совет Армиясининг жангчилари ва командирлари Сизни ажойиб сиёсий ходим, олий ҳиммат ва мард киши деб биладилар.

Урушдан кейинги йилларда партия Сизга партия ва давлат ишининг энг муҳим участкаларини топшириб қўйди. Сиз Запорожье ва Днепропетровск областлари партия комитетларининг биринчи секретари, Молдавия ва Қозоғистон Компартиялари Марказий Комитетларининг биринчи секретари, КПСС Марказий Комитетининг секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси лавозимларида ишлаб, ҳамма жойда ҳам ўзингизга хос ғайрат ва большевикча эҳтирос билан партия ва халқнинг буюк иши учун курашдингиз.

Сиз кўп йиллардан бери партиямиз раҳбар ядросининг составида ишлаб келмоқдасиз. Партия Марказий Комитети партия ва мамлакат ҳаётида муҳим роль ўйнаган ўзининг (1964 йилги) октябрь Пленумида Сизни танилган сиёсий раҳбар деб КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари қилиб сайлади, партия XXIII съездидан кейин эса, КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари қилиб сайлади.

Партия Марказий Комитети партия ва давлат турмушининг ленинча нормаларини ривожлантиришга, ишда коллективлик принципларини барқарор этишга, халқ хўжалигига раҳбарликни яхшилашга, мамлакат экономикасини янада ўстиришга, меҳнаткашлар фаровонлигини ва маданиятини кўтариш, халқлар дўстлигини мустаҳкамлашга, Совет давлатининг мудофаа қувватини кучайтиришга доир энг муҳим чораларни кейинги йилларда Сизнинг бевосита иштирокингиз билан ишлаб чиқди ва КПСС XXIII съезди маъқуллаган бу чораларни амалга ошириб келмоқда. Бу чораларнинг амалга оширилиши халқнинг сиёсий йўлбошчиси, омманинг ташкилотчиси ва раҳбари бўлган ленинчи партиямизнинг обрўйини тағин ҳам кўпроқ мустаҳкамламоқда.

Марказий Комитет билан Совет ҳукумати самарали халқаро сиёсатни ишлаб чиқдилар ва бутун халқ қизғин қувватлаётган бу сиёсатни ўтказиб келмоқдалар. Партиямиз ва халқимиз жаҳон социалистик системасини мустаҳкамлашга, ҳалқларнинг империализмга қарши, меҳнаткашларнинг миллий ва социал озодлиги ҳамда бутун дунёда тинчликни мустаҳкамлаш учун курашни ҳар томонлама қўллаб-қувватлашга қаратилган бу сиёсатни ишлаб чиқишга Сиз қўшган катта ҳиссани, Сизнинг халқаро коммунистик ва ишчилар ҳаракатини жипслаштириш, барча мамлакатларнинг меҳнаткашлари билан революцион бирдамлик алоқаларини мустаҳкамлаш йўлидаги фаолиятингизни юксак даражада қадрламоқдалар.

Сиз, Леонид Ильич, ўзингизнинг бутун кундалик фаолиятингизда ишда юксак талабчанлик ва ишчанлик, кадрларга нисбатан сезгир муносабатда бўлиш ва меҳрибонлик қилиш, камтарлик, мағрурланишга нисбатан омонсиз бўлиш, ички ва ташқи сиёсатнинг етилган масалаларини чуқур ўрганиб ҳал қилиш, марксизм-ленинизм назариясининг софлиги учун курашда муросасиз бўлиш намунасини кўрсатмоқдасиз.

Сиз Ватан бахт-саодати йўлида ҳормай-толмай ва ҳар томонлама олиб бораётган бутун ишингиз билан коммунистларнинг, барча совет кишиларининг зўр ҳурматига сазовор бўлдингиз.

Сиз, азиз Леонид Ильичга, сиҳат-саломатлик, узоқ умр ва коммунизм тантанаси йўлида самарали меҳнат қилишингизни тилаймиз.

КПСС Марказий Комитети | СССР Олий Совети Президиуми | СССР Министрлар Совети

«ТАШКЕНТКАБЕЛЬ» — 25 ЁШДА

ПОЙТАХТИМИЗНИНГ илғор корхоналаридан ҳисобланган «Ташкенткабель» заводининг шаҳримизда ишлай бошлаганига 25 йил тўлди. Шу орада завод коллективи мамлакатимизнинг электр тармоқлари учун кўплаб сифатли маҳсулот етказиб берди. Корхона цехлари қайта реконструкция қилинди, янги ишлаб чиқариш қувватлари ишга туширилди, моҳир касб эгалари етишиб чиқдилар. Эндиликда корхонанинг қуввати ўзи ташкил топган даврдагига нисбатан ўн марта ошди.

Республикамизнинг шаҳар ва қишлоқлари тобора чароғон, фаровон бўлиб бораётган экан, бунда бутун Иттифоқда етакчи корхоналардан бири бўлган «Ташкенткабель» заводи меҳнатсевар коллективининг ҳам катта ҳиссаси бор. Корхона маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми бўйича мамлакатимиздаги шундай корхоналар ўртасида учинчи ўринда ва меҳнат унумдорлиги бўйича биринчи ўринда туради. Эндиликда бизнинг кабелларимизни кўпгина чет мамлакатлар зўр талабчанлик билан сотиб олмоқдалар. Маҳсулот сифати тобора ошиб бормоқда. Ишлаб чиқариш такомиллашиб, хом ашёдан янада тежаб-тергаб фойдаланиш учун курашилмоқда. Юбиляр корхона бўлган «Ташкенткабель» заводининг фидокор меҳнаткашлари ҳақида қуйидаги сатрларда ўқийсиз.

Контроль кабеллар цехининг илғор ишчиси Рихси Эгамбердиев яқинда Меҳнат Қизил Байроқ ордени билан мукофотланди.
СУРАТДА: илғор ишчи Р. Эгамбердиев.

Кабеллар оқими

Алоқа кабеллари ишлаб чиқаришга ихтисослаштирилган цехимиз йилдан-йилга кенгайиб бормоқда ва автоматлаштирилмоқда. Техника ва технологиянинг энг сўнги ютуқлари асосида ташкил қилинган поток линияларнинг иши айниқса мақтовга сазовор. Поток линиясининг ишга туширилиши меҳнат унумдорлигини ошириб-гина қолмай, ишчилар меҳнатини ҳам осонлаштирди. Саккизта поток линияда ҳаммаси бўлиб 16 ишчи ишлайдиган бу жойни тўқимачилик фабрикалари йигирув цехига ўхшатса бўлади.

«Коммунистик меҳнат цехи» номини олиш учун курашаётган аҳил оиламиз маҳсулотнинг фақат аъло сифатли бўлиши учун курашмоқда. Коллективимиз брак деса таажжубланадиган бўлиб қолди.

Ҳикматилла Умархўжаев, Омон Маҳмудов каби ишбилармон ёшлар бошқараётган поток линиялардан узлуксиз оқаётган кабеллар сменада пландаги 240 километр ўрнига 290-300 километрни ташкил қилмоқда.

Ҳозирги юбилей олди кунларда бизнинг коллектив поток линиялар иш жараёнини пухта ўрганиб, ҳар линияда биттадан ишчи ишлаш учун курашмоқда. Биз бунга эришамиз.

Я. ҚАМБАРОВ,
алоқа кабеллари цехи прессловчиси.

ВЕТЕРАНЛАР ВАХТАДА

Бизнинг резина тайёрлов цехимиз завод билан тенгдош. Илгари цехимиз тор, қоронғи хонага жойлашган бўлиб, суткасига атиги 5 тоннагина резина қориб беришга улгурар эдик. Орада ўтган йиллар биз учун катта самаралар берди.

Цехимиз ёруғ, замонавий техника асбоб-ускуналари билан жиҳозланган бинога кўчиб ўтганига анча бўлди. Ишимиз анча енгиллашди, илгари бўрни, каучукларни қўл кучи билан кўтарган бўлсак, ҳозир элеватор кўтаряпти. Резинани қориб, ҳамир ҳолига келтираётган ҳам, кесаётган ҳам, лента-лента қилиб прессларга узатаётган ҳам машина.

Шулар туфайли меҳнат унумдорлиги 10 баравар ошди. Энди суткада 54-60 тонналаб тайёр резина берамиз. Илгари ишлаб чиқарилган резинамиз билан ўз заводимизни зўр-базўр таъминлаган бўлсак, ҳозир биз тайёрлаган резина заводимиз эҳтиёжидан ошиб Товоқсой, Пахта ва Қўйлиқ филиалларимиз, ҳатто Қозоғистон ССРнинг Семипалатинск шаҳри кабелчиларига ҳам бориб етмоқда.

Юбилей вахтасида туриб ишлаётган коммунистик меҳнат сменамиз доимо олға интилмоқда. Ўктам Шамсимуҳамедов, Бўрибой Эрматов каби резина қорувчилар смена топшириғини бажаришда рекорд қўйиб, кунлик нормани 175-180 процент бажармоқдалар.

Полиэтилен, полихлорвинил каби химиявий материаллар кириб келиши натижасида резинага эҳтиёж бироз пасаяди. Лекин бизнинг ишчилар янги химикатларни тайёрлаш йўлларини ўргана бориб, сўнгра иккинчи ҳунарни ишга соладилар.

Полиэтилен, полихлорвиниллар резина ўрнини қоплаб, заводга бир неча минглаб сўм пулни тежашга ёрдам беради.

Т. ЙЎЛДОШЕВ,
30-цех смена мастери.

ИСТИҚБОЛ

Ватанимиз озодлиги ва мустақиллиги учун гитлерчи фашистларга қарши олиб борилаётган машъум урушнинг биринчи кузи. Кунлар анчагина совуқлашиб қолган дамлар. Тошкентга асбоб-ускуна ортган платформалар ва одамлар жойлашган вагонлардан иборат состав келиб тўхтади. Бу — эвакуация қилиниб, кўчиб келган Кальчугина шаҳридаги «Электрокабель» заводи асбоб-ускуналари-ю, унинг ишчилари эди.

«Ташкенткабель» заводи шу асնода ташкил топди. Дастлабки йиллар ниҳоят оғир бўлган. Очиқ ҳавода ишлаш, озиқ-овқатнинг танқислиги, турар жойнинг ноқулайлиги ҳар бир ишчидан зўр матонат ва куч-қувват талаб қиларди. Завод билан бирга келган 800 ишчи биродарларимиз ўзбек меҳрибонлари ёрдамида барча қийинчиликларга бардош берди. Улар фронт учун зарур бўлган алоқа кабелларини ишлаб чиқара бошладилар. Уруш йилларида фронт эҳтиёжларини қоплаш учун ҳар бир ишчи, хизматчи мардонавор тер тўкди. Шу йиллар мобайнида завод аста-секин янги цехлар барпо этди, ишлаш шароитини анчагина яхшилаб олди.

Заводнинг янада кенгайиб ва мустаҳкамланишига урушдан сўнгги йилларда имконият туғилди. Прокат цехи, контроль кабеллари цехи қурилиб биринчи маҳсулот бера бошлади. Бошқа цехлар ҳам замонавий техника асосида реконструкция қилинди. Ишчилар малакасини ошириш ва корхонамизни маҳаллий кадрлар билан мустаҳкамлаш мақсадида 1945 йилда ташкил этилган электромеханика техникуми қошида ўзбек группалари барпо этилди. Ҳозир завод марказий лабораториясида ишлаётган Малик Самидов, 10-цехда тер тўкаётган Ортиқ Исмоиловлар шу группаларни битирган биринчи қалдирғочлар эди.

Заводимизнинг шу кундаги ҳаётини сўзласак, унинг қандай ўсганлигини тасаввур қилиш қийин эмас. У шундай улкан корхонага айланганки, бир соатда 35 минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқаради. Ишлаб чиқарилаётган кабеллар тури алоқа симларидан то каротаж кабелларгача 63 хилни ташкил этади.

Кўп минг кишилик бу гигант корхонанинг истиқболи ёрқин. Пахта посёлкаси, Қўйлиқ ва Товоқсойдаги филиалларимиз шу беш йиллик мобайнида анча кенгаяди, асбоб-ускуналар билан бойитиладики, кейинчалик уларни алоҳида завод қилса бўлади.

Ҳозирги кунда заводимиз кабель ишлаб чиқариш бўйича Иттифоқда учинчи, меҳнат унумдорлиги жиҳатидан эса биринчи ўринда туради.

Юрагида ўти бор, чин меҳнатсевар коллективимиз шу ҳаяжонли кунларда Ватанимиз шуҳратига шуҳрат қўшиш иштиёқида жавлон урмоқдалар.

Р. МАҲКАМОВ,
директор ўринбосари.

Прокат-ўраш цехининг пешқадам ишчиси Ускан Юсупов ойлик ва кунлик нормаларини мунтазам равишда ошириб бажаради.

СУРАТДА: пешқадам ишчи У. Юсупов.

М. Нуриддинов фотолари.

ОДАМЛАР, ЙИЛЛАР, РАҚАМЛАР

1941 ЙИЛ. «Электрокабель» заводи Тошкентга эвакуация қилинди.

1943 ЙИЛ. Завод ҳузурида электромеханика техникуми очилди.

1944 ЙИЛ. 11 август Совет Армияси қўмондонлигидан бир ой муддат билан 210 тонна алоқа симлари етказиб бериш учун заявка келди. Заказ 19 августдаёқ бажарилиб, алоқа симлари фронтга юборилди.

1948 ЙИЛ. ВЛКСМ 30 йиллиги шарафига бошланган социалистик мусобақада ғолиб чиққан А. А. Носков, З. К. Риковалар СССР Электротехника саноати министрлигининг «Социалистик мусобақа аълочиси» деган значоги билан мукофотландилар.

1950 ЙИЛ. Алоқа ва каротаж кабеллар ишлаб чиқарадиган цех қурилиб, ишга туширилди.

1961 ЙИЛ. «Электрокабель» заводидан қувватлироқ СКК цехи ишга тушди.

1963 ЙИЛ. Етти йиллик план топшириқлари сентябрь ойидаёқ бажарилди.

1966 ЙИЛ. Завод Меҳнат Қизил Байроқ ордени билан мукофотланди.

* * *

«Ташкенткабель» заводи мамлакат кабель саноати корхоналари ичида фахрли учинчи ўринга чиқди.

* * *

20 чет эл мамлакатлари ўзбек кабелчилари маҳсулотларини харид қилмоқда.

* * *

Етти йиллик мобайнида 13 автоматик линия ишга туширилди. Ҳозир заводда 32 автомат линияси ишлаб турибди.

Етти йилликда рационализаторлик таклифлардан корхона 4300 сўм фойда олди.

* * *

Етти йилликда пландан ташқари 151 миллион сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилди.

* * *

Корхона коллективининг 33 аъзоси СССР орден ва медаллари билан мукофотланди. Смена мастери Тилло Йўлдошев Ленин ордени билан мукофотланди.

Смена мастери Жалил Розиқовга Социалистик Меҳнат Қаҳрамони унвони берилди.

* * *

Конструктор В. Глебов ва технолог В. Китовларга «Ўзбекистонда хизмат кўрсатган рационализатор» унвони берилди.

* * *

Завод директори К. Ф. Сафоновга «Ўзбекистонда хизмат кўрсатган ихтирочи» деган унвон берилди.

* * *

Ҳозирги кунда заводда 185 инженер, 511 техник ишлаб турибди. Ишчилар ва хизматчилардан 291 киши олий ва ўрта махсус ўқув юртларида ўқимоқда.

* * *

Беш йилликнинг охирига бориб маҳсулот ишлаб чиқариш 1,7 марта кўпаяди.

* * *

Янги, 1967 йилдан бошлаб корхона янги системада ишлашга ўтади.

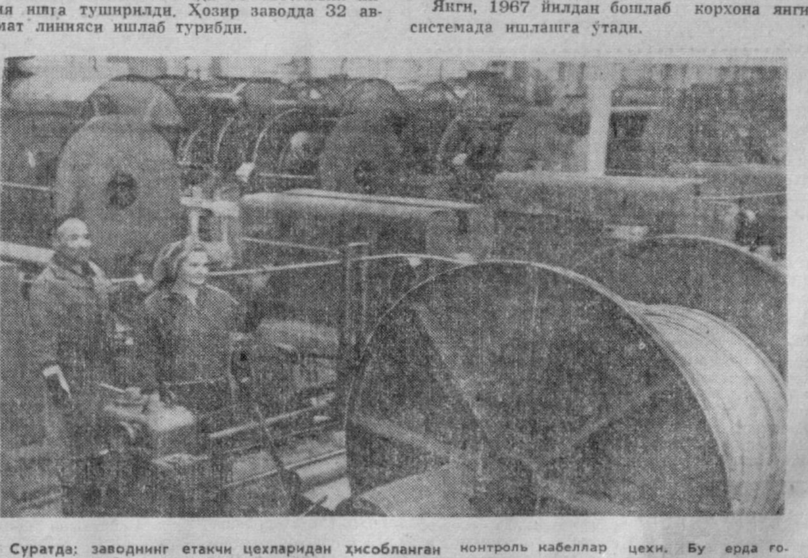

Суратда: заводнинг етакчи цехларидан ҳисобланган контроль кабеллар цехи. Бу ерда ғоят чидамли кабеллар ишлаб чиқарилади.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ СЕССИЯСИДА

МОСКВА, 16 декабрь. (ТАСС). СССР Олий Совети Миллатлар Советининг бугун кечқурун Кремлда ўтказилаётган мажлисида «СССР халк хўжалигини ривожлантиришнинг 1967 йилги Давлат плани тўғрисида» ҳамда «СССРнинг 1967 йилги Давлат бюджети тўғрисида ва 1965 йилги СССР Давлат бюджетининг ижроси ҳақида»ги докладлар юзасидан бўлган музокараларда депутатлардан РСФСР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, РСФСР Госплани Раиси **К. М. Герасимов,** Украина Компартияси Закарпатье область комитетининг биринчи секретари **Ю. В. Ильницкий,** меҳнаткашлар депутатлари Чукотка округ Совети ижроия комитетининг раиси **А. Д. Нутэтэгринэ,** Белоруссия ССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари, Белоруссия ССР Госплани раиси **Ф. Л. Кохонов,** СССР енгил саноат министри **Н. М. Тарасов,** Ўзбекистон Компартияси Сирдарё область комитетининг биринчи секретари **Н. Маҳмудов,** Озарбайжон ССР Министрлар Совети раисининг биринчи ўринбосари **А. И. Иброҳимов,** Ижевск механика заводининг йиғувчи-слесари **В. И. Муравьев** сўзга чиқдилар.

Шу билан Миллатлар Советининг мажлиси тамом бўлди.

СССР Олий Советининг сессияси 17 декабрда ўз ишини давом эттиради.

* * *

МОСКВА, 17 декабрь. (ТАСС). СССР Олий Совети Иттифоқ Советининг бугун Кремлда ўтказилган мажлисида СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, СССР Госплани раиси, депутат Н. К. Байбаков ва СССР молия министри, депутат В. Ф. Гарбузовнинг докладлари юзасидан музокараларда депутатлардан қуйидагилар сўзга чиқдилар: Туркманистон ССР Министрлар Советининг Раиси **М. Ғапуров,** Арманистон ССР Каджарамис молибден комбинати экскаваторининг машинисти **А. В. Петросян,** СССР бинокорлик материаллари саноати министри **И. А. Гришманов,** Эстония ССР Министрлар Советининг Раиси **В. И. Клаусон,** КПСС Псков область комитетининг биринчи секретари И. С. Густов, Краснодар ўлкаси, Курган районидаги «Маяк революции» колхозининг раиси **Б. В. Филатов,** меҳнаткашлар депутатлари Омск область Совети ижроия комитетининг раиси **П. М. Григорьев,** КПСС Калуга область комитетининг биринчи секретари **А. А. Кандренков,** Ульяновскдаги оғир ва уникал station станоклар заводининг расточниги **Н. А. Волков.**

Депутатлар докладлар юзасидан музокараларни тўхтатиш тўғрисида қарор қабул қилдилар.

Шу билан Иттифоқ Советининг мажлиси тамом бўлди.

* * *

МОСКВА, 17 декабрь. (ТАСС). СССР Олий Совети Миллатлар Советининг бугунги мажлисига Миллатлар Совети раисининг ўринбосари С. О. Притицкий раислик қилди. Бу мажлисда докладлар юзасидан музокараларда қуйидаги депутатлар сўзга чиқдилар: Литва ССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари **К. К. Кайрис,** Туркманистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси **А. Қиличев,** Мари АССРдаги Мустаев ўрта мактабининг ўқитувчиси **З. А. Федорова,** ВЦСПС секретари **В. И. Прохоров,** КПСС Бошқирдистон область комитетининг секретари **Л. А. Бородин,** Латвия ССР Фанлар академиясининг президенти **К. К. Плауде,** Қирғизистон ССР Министрлар Советининг Раиси **Б. Мамбетов,** СССР трактор ва қишлоқ хўжалик машинасозлиги министри **И. Ф. Синицин.**

Шу билан Миллатлар Советининг мажлиси тамом бўлди.

МАКТАБ ВА ЖАМОАТЧИЛИК

Жамоатчилик ёш авлодни ҳар томонлама етук кишилар қилиб тарбиялашда мактабнинг энг яқин ёрдамчиси ҳисобланади. Жамоатчиликнинг таъсири, мактабдаги таълим-тарбия — буларнинг ҳаммаси моҳият эътибори билан ягона процесс бўлиб, ўсиб келаётган ёш авлоднинг дунё қараши, эътиқоди ана шу процесс таъсирида ташкил топади ва уларнинг кейинчалик мустақил турмушда тутган йўли, хатти-ҳаракати ҳам кўп жиҳатдан шу билан белгиланади. Агар ўқувчиларга таълим беришда ўқитувчи бир даражада жамоатчилик кучига таянмай иш кўриши мумкин бўлса, тарбия масаласига келганда, жамоатчилик ёрдамисиз иш кўриш сира мумкин эмас. Мактабдаги бутун тарбия процессида жамоатчилик бевосита, жиддий равишда ва актив иштирок қилгандагина бу соҳада самарали натижаларга эришиш мумкин. Бу соҳада Ўзбекистонда хизмат кўрсатган ўқитувчи, коммунист Қумри Обидова раҳбарлик қилаётган Тошкент шаҳридаги 73-мактабда қилинаётган ишлар диққатга сазовордир. Мактабда бутун ўқув-тарбия ишлари, партия, комсомол ва пионер ташкилотларининг фаолияти болаларни коммунизм иши учун курашга ўргатишдан иборат.

Болалар тарбияси билан жиддий ва мунтазам шуғулланиб келаётган, мактабга ҳар соҳада катта ёрдам бераётган Тошкентдаги 1-пойафзал фабрикаси мактабга оталиқ қилади. Фабрика партия ташкилоти мактаб ҳаётининг барча масалаларига ишчанлик билан қизиқиб қарайди, шунинг учун ҳам улар ҳозирги кунда мактаб олдида турган энг мураккаб масалаларни биргаликда ҳал этмоқдалар. Мактаб тўғрисида чинакам, партиявий ғамхўрлик —ҳаёт тақозаси билан туғилган янги традицияларнинг биридир. Бу ғамхўрлик даставвал мактабнинг ўқув-моддий базасини — лабораториялар, ўқув кабинетлари, устахоналар, тажриба-хўжалик участкаларини барпо қилишда намоён бўлмоқда. Мактабнинг турмуш билан алоқаси масаласига, ёш авлоднинг меҳнат тарбиясига фабрика коммунистлари, айниқса катта эътибор бермоқдалар. Фабрикада ишловчи ота-оналарнинг мактаб ҳаёти билан чуқурроқ танишиб туришлари учун фабрика коллективи «Оила ва мактаб» советини тузган. Бу совет болалар тарбиясига фабрикада ишловчи ота-оналарни актив иштирок эттириш билан бирга, уларнинг педагогика пропагандасини ўтказишда, болаларни коммунистик руҳда тарбиялаш соҳасидаги асосий талабларни тушунтиришда доимий ёрдам кўрсатиб келмоқдалар.

Фабрика комитети ўқишда, кўргазмали қуроллар ясашда қуйи синфларга катта ёрдам кўрсатмоқда. Шунинг учун ҳам мактабнинг бошланғич синфларида, айниқса, юқори ўзлаштиришга эришилмоқда. Мактаб ўзининг тарбия соҳасидаги ишларида фабриканинг катта имкониятларидан фойдаланяпти. Юқори синф ўқувчилари ишлаб чиқариш практикасини ҳам ана шу пойафзал фабрикасида ўтказадилар. Фабрика коммунистлари ўқитувчилар билан биргаликда ишлаб чиқаришдаги меҳнатни дарс билан ва мактабдан ташқариги иш билан оқилона қўшиб олиб бормоқдалар. Ўқувчилар фабриканинг илғор ишчилари билан учрашадилар. Улар ўқувчиларга ишчилик шон-шарафи тўғрисида мароқ билан сўзлаб берадилар. Бу ўқувчиларда кучли таассурот қолдиради.

Ўқувчилар ишчилар билан биргаликда ишлаб чиқариш илғорлари ва ўқув аълочиларига бағишланган фото ва деворий газеталар чиқариб турадилар. Пойафзалчилар маданият саройи қошида тузилган: миллий музика, кемасозлик, «моҳир қўллар» каби тўгаракларда ўқувчилар жон-диллари билан турли хунарларни ўрганадилар. Шунингдек маданият саройида мактаб ўқитувчилари, фабрика ишчилари билан бирга «коммунистик конференция»лар ўтказиб туриш одатга айланиб қолди. Бу конференцияларда кўпинча бола тарбиясига оид масалалар устида савол-жавоблар бўлади. Масалан, яқинда бўлиб ўтган шундай конференцияда ўқитувчи З. Абдулаҳадованинг «Болада ҳар нарсанинг гўзал бўлишини қандай тарбиялаш керак», доцент З. А. Чиннованинг «Ульяновлар оиласида бола тарбияси» деган темалардаги лекция-суҳбатлари жуда қизиқарли ва мароқли ўтди.

Фабрика партия ташкилоти, фабрика комитетининг йиғилишларида фабрика ишчилари болаларининг (73-мактабда ўқиётган болаларнинг деярли кўпчилиги фабрика ишчиларининг фарзандлари) ўқиши, хулқи муҳокама қилиб эшитиб борилади Ўзлаштириши паст бўлган ўқувчилар, ножўя хатти-ҳаракатларга йўл қўювчи ўқувчиларнинг хулқ-атворлари муҳокама қилинади, уларга жамоатчилик йўли билан таъсир кўрсатилади.

Ўқувчиларни тарбиялаш масалалари мактаб педагоглар коллективи ва фабрика партия ташкилотининг мажлисларида тез-тез муҳокама қилиб турилиши натижасида мактабда кейинги йилларда жамоат тартибини бузиш ҳоллари мутлақо тугатилди. Мактаб бўйича ўзлаштириш ҳар йили 97 процент ва ундан ҳам юқори даражада бўлмоқда.

Фабрика партия ташкилоти мактаб комсомол ва пионер ташкилоти ишига ҳам катта эътибор бермоқда. Б. Файзиев, А. Кузнецова каби коммунистлар мактаб комсомол мажлисларида, пионер дружинаси сборларида тез-тез бўлиб турадилар. Бу эса ўқувчиларнинг ижодкорлигини ошириб бормоқда, мактабдаги 250 комсомол аъзосининг ишини моҳирлик билан йўлга солиб туришда, ўқувчиларнинг ташаббускорлигини ўстиришда самарали натижа бермоқда.

Эндиликда жамоатчилик фикри кўп кишиларга (айниқса ёшларга) кучли таъсир кўрсатиб, уларни замонамизга мос кишилар қилиб тарбиялашга кўмаклашмоқда. Жамият аъзоларининг асосий кўпчилиги жамоатчилик фикрига чуқур ҳурмат-эътибор билан қарамоқда, унинг талабларига сўзсиз риоя қилмоқда. Бу эса ҳозирги даврда кишиларга таъсир ўтказувчи маънавий факторнинг роли тобора ошиб бораётганини кўрсатувчи далилдир.

Жамоатчилик фикри ахлоқий тарбиянинг энг муҳим воситасидир. Ёшлар жамоатчилик фикрига сезгирлик билан қулоқ солади. Мактабда, синфда, пионер, комсомол ташкилотларининг йиғилишларида ифодаланган жамоатчилик фикри интизомни, коллектив талабларини бузаётган ўқувчига жуда катта таъсир кўрсатади.

Коллектив тарбия ва таъсирнинг роли бениҳоя кучлидир. «инсон ўз нишоналарини ҳар томонлама ривожлантириш имкониятини берувчи озуқани коллективдан олади»,— деган эди Маркс. А. С. Макаренко тарбиянинг асосий мазмуни — коллектив тарбия эканлиги ҳақида доим уқтирар эди. Коллектив тарбия натижасида ўспирин ва ёшларда биродарлик, ватанпарварлик, ўзи ва биров меҳнатини қадрлаш, инсонпарварлик, жамоатчилик ва шу каби коммунистик ахлоқ нормалари барқарор топади.

Ўз фарзандини тарбиялашга совуққонлик билан қарайдиган, бола тарбияси билан шуғулланишга «вақт топмаган» кишиларни совет жамоатчилиги қаттиқ қоралайди. Болаларни тарбиялашни фақат мактаб зиммасига юклашга уринаётган, болаларни ўқитиш ҳамда тарбиялашда мактабдан ҳам кўра кўпроқ ўзлари жавобгар эканликларини унутаётган ота-оналар ҳам учраб туради. Бундай иллатга қарши шафқатсизлик билан курашиш керак. Ҳаётимизнинг муҳим соҳаси бўлган тарбия билан шуғулланиш ҳаммамизнинг жанговар, бурчимиз, жонажон ишимиз бўлмоғи лозим. Бу давр талабидир.

Э. САЛИМОВА,
илмий ходим.

ПОЙТАХТ ДАРВОЗАСИНИНГ ЖАМОЛИ

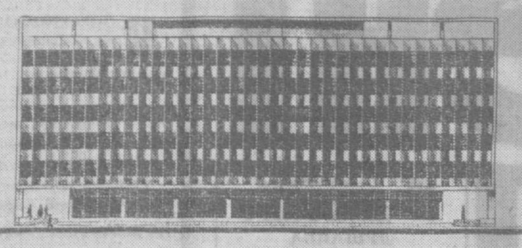

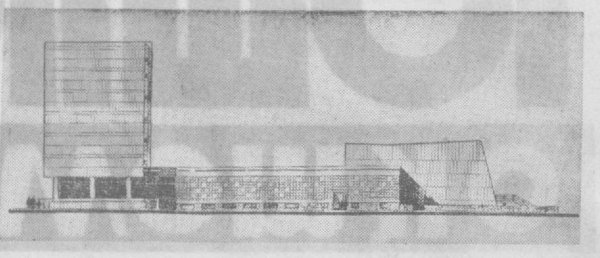

Муаззам пойтахтимиз кундан-кунга гўзаллашиб, навқиронлашиб боряпти. Шаҳарнинг қайси бир майдонига, қайси бир бурчагига қадам ранжида қилманг, осмонўпар данғиллама уйларнинг қад кўтараётганлигини кўрасиз.

Шаҳримиз дарвозаси — Вокзалнинг яқин келажаги бугунгидан ҳам кўркам, хашаматли бўлади.

Вокзалда янги қуриладиган биноларни Тошкентдаги Йўл қурилиши лойиҳалаш институтининг инженерлари, архитекторлари ижод этдилар. Улар Ўрта Осиё темир йўл бошқармасининг Тошкент бўлими учун етти қаватли бино лойиҳасини ишлаб бердилар.

Бино икки бўлимдан: етти қаватли иш бошқарув корпуси ва 425 ўринли мажлислар залидан ташкил топиб, бир-бири билан бостирма орқали бирлаштирилади.

Етти қаватдан иборат асосий корпуснинг олд томонига қуёш нурларининг хона ичига тўғри ва кескин тушмаслиги учун махсус соябонлар ишланади. Бу, хоналарнинг етарли даражада ёритилишини таъминлайди ва кишининг ишлаши учун қулайлик туғдиради. Асосий корпуснинг биринчи қаватида вестибюль, қолган юқори қаватларида эса бири-биридан хушбичим хоналар бўлади. 7-қават техника ускуналари учун мўлжалланган.

Қурилажак янги бинонинг фойдаланиш сатҳи беш минг квадрат метрдир.

Вокзал майдонининг кўркига-кўрк қўшувчи бу бино жуда ҳам маҳорат билан лойиҳаланган ойна, алюминий, турли рангдаги сирланган сопол плиталар ҳамда синтетик материаллардан қурилишда кенг фойдаланиш кўзда тутилган.

Темирбетон ва метал конструкциялардан зилзилага бардошли қилиб қуриладиган бино тез вақт ичида қад кўтаради. Бино лойиҳаси устида архитектор В. Е. Русаков ва инженер К. Т. Кан иш олиб борганлар.

Д. РАҲМОНОВ.

Суратда сиз Ўрта Осиё темир йўл бошқармасининг Тошкент бўлинмаси биноси лойиҳасини кўриб турибсиз.

КАСАБА СОЮЗ АКТИВИСТЛАРИ

Шу кунларда Тошкент тўқимачилари, темир йўлчилари, пойафзалчиларининг маданият саройларига синчков меҳмонлар келишди. Бадиий ҳаваскорларнинг концертлари вақтида уларни залдагина эмас, балки саҳна орқасида ҳам кўриш мумкин эди. Меҳмонлар клуб активистлари, ижодий коллективларнинг раҳбарлари билан суҳбатлашдилар, ёшлар лекторийлари ва халқ университетларининг машғулотларида бўлдилар.

Меҳмонлар — ишчиларнинг клублари ва касаба союз кутубхоналарининг раҳбарлари бир ой ичида Ўзбекистон касаба союзлари кенгашининг республика курсларида ўз билимларини оширдилар. Улар маданий-оқартув ишларининг турли масалалари юзасидан лекциялар тингладилар, ўзлари эса совет давлатининг юбилейи шарафига ўтказиладиган тематик ва адабий кечаларга кўрилаётган тайёргарликлари ҳақида ҳикоя қилдилар. Ўқув программасининг катта қисми яқинда бўладиган ҳаваскорлик санъатининг фестивалига бағишланган. Машғулотларнинг бир қисми меҳнат ва саноатда хўжалик ислоҳоти билан боғлиқ иқтисодий ишларнинг илғор методларини пропаганда қилишга ажратилган.

Келаси йилда республика касаба союзлар советининг курслари ўз фаолиятини янада кенгайтиради. Бу курсларда беш мингдан ортиқ киши таълим олади. Завод, фабрика ва маҳаллий комитетларининг раислари, турли комиссиялар, ижодий техник бирлашмалари, бадиий ҳаваскорлик коллективларининг раҳбарлари, ўртоқлик судларининг раислари, қишлоқ касаба союзлари активлари билан ҳам машғулотлар ўтказиш кўзда тутилмоқда. (ЎзТАГ).

САВДО ХИЗМАТИ АЪЛОЧИЛАРИ

Жонкуяр

«1933 йилда шогирд бўлиб магазинга ишга кирдим. Шундан буён узлуксиз ишлаб келяпман. Шогирдликдан сотувчиликка ўтказишди. Кейин магазин мудири қилиб тайинлашди». Қаюм акадан ҳаёт йўлини сўрасангиз, ана шундай қисқа жавоб беради.

Ҳа, Қаюм ака йигирма бир йилдан буён Ленин райпишчеторгида магазин мудири бўлиб ишлаб, совет савдоси ходими деган номни шарафлаш учун курашаётган коллективига гард юқтирмай келаётир. У кўп йиллик ва бенуқсон хизматлари учун «Совет савдоси аълочиси» значоги, кўпгина фахрий ёрлиқ, раҳматномалар билан тақдирланди. Ҳалоллиги, жонкуярлиги, меҳнатсеварлиги билан элюрт ҳурматига сазовор бўлди.

Қаюм ака қаерда ишламасин, ҳар доим мол обороти планини тўла ва ошириб бажаради. У 14 йилдан буён мудирлик қилаётган 16-магазинда ҳам шундай. Мана бир мисол. Магазин ҳар ойда ўртача 140 минг сўмлик савдо қилиши керак. Амалда эса анча кўп савдо қилинаётир. Натижада шу йилнинг ўн бир ойлик плани ошириб бажарилди ёки лўнда қилиб айтганда, ўн бир ойда ўн икки ойлик планга тенг келадиган миқдорда озиқ-овқат моллари сотилди.

Бу магазин ўзининг доимий харидорларига эга. Уларнинг сони кўпайса кўпайдики, камаймади. Савдо ходимлари харидорларнинг талаб ва эҳтиёжини ўрганиб, вақтида тўла қондиришга ҳаракат қилади, ҳар бир харидорнинг кўнглига йўл топади.

Магазин коллективи Октябрь революцияси номли тепловоз-вагон ремонти заводи, 1-автомобиль ремонт заводи, бетон заводи ва бошқа саноат корхоналари, кўплаб идора ва муассасалар коллективларига савдо хизмати кўрсатади. Қаюм ака ишчилар орасида бўлиб, уларнинг талабини ўрганади. Магазинга шу асосда маҳсулот келтиради. Харидорлар конференцияси ўтказиб турилади. Таклиф ва мулоҳазалар ижроси ҳақида ҳисоб бериб турилади.

Савдо ходими-халқ хизматкори. Қаюм ака Кабиров мудирлик қилаётган магазин коллективи энг аввал харидорлар эҳтиёжини қондиришга уринади, уларни фақат озиқ-овқат билангина эмас, балки, янги пишган ва консерваланган сабзавот маҳсулотлари, мева-чева билан ҳам таъминлайди. Сўнгги вақтларда қиш учун зарур бўлган пиёз, картошка, сабзи ва бошқа маҳсулотлар билан савдо қилиш анча яхшиланди.

Мана шундай тадбирлар изчилик билан амалга оширилиши туфайли савдо обороти плани муттасил ошириб бажаряпти.

Қардош республикалардан келган қурувчилар, совет армиясининг солдатлари Сергели йўлдош-шаҳрини қуришда жонбозлик кўрсатиб ишлаётирлар. Магазин ходимлари улар орасида бўлиб, озиқ-овқат маҳсулотлари, мева-чева, сабзавот, турли шарбатларни вақтида етказиб бердилар.

«Биз совет армиясининг солдатлари,— дейилади магазин адресига юборилган хатлардан бирида,— яхши савдо хизмати кўрсатганликлари учун 16-магазин коллективига миннатдорчилик билдирамиз. Қурилиш ишлари билан банд бўларканмиз, улар биз қурувчилар учун зарур бўлган ҳамма нарсани вақтида етказиб бердилар. Пойтахтда ана шундай жонкуяр савдо ходимлари сафи кенгайишини истаймиз...»

Ҳа, бу Қаюм ака ва унинг ҳамкасблари Анвар Мирҳидоятов, Тамара Погосова, Мунаввар Умарова, Лида Свилина, Ира Гирязинскаялар меҳнатига берилган баҳодир.

Қаюм ака Кабиров мудирлик қилаётган магазин коллективининг намунали ишларидан ибрат олса арзийди.

М. НАЗАРОВ.

ҲИНДИСТОН САФАРИ

Бу йилги туризм мавсуми ниҳоясига етиб бормоқда. Саёҳатчиларнинг сўнгги группалари сафарга отланмоқдалар.

Тошкент, Андижон, Самарқанд ва Бухоро меҳнаткашларидан иборат бир группа туристлар хорижий шарқ мамлакатлари — Цейлон ва Ҳиндистон мамлакатлари бўйлаб сайёҳатга йўл олдилар. Улар Коломбо, Канди, Нуара, Элиа, Мадрас, Калькутта, Банорас, Агра, Жайпур ва Ҳиндистон пойтахти — Деҳли бўйлаб сайр этадилар.

НЕМИС ЮМОРИ

ПОЕЗДДАГИ ҲОДИСА

Тез юрар поезд тун оғушида ухлаб ётган қишлоқ ва шаҳарларни ортда қолдириб, манзилига интиларди. Купеда мудраб ўтирган ёлғиз йўловчи рўпарасида юзига қора ниқоб тутган, қўлида ялтироқ митти тўппонча ушлаган нотаниш кишини кўрди-ю, бургутга дуч келган чумчуқдай қўрқиб кетди.

— Қўлингни кўтар! — босиқлик билан буюрди нотаниш киши.

Йўловчи қўрқувни зўрға енгиб, қўлларини тиззаларига урганича хахолаб юборди. Кейин ўзини кулгидан бироз тўхтатиб, сохта табассумла:

— Жуда қўрқитиб юбордингиз-ку, биродар, — деди.

Нотаниш киши қўполлик билан жавоб қилди:

— Овозингни ўчир! Ҳамённи чўз! Қани, тезроқ!

Йўловчи ҳамон тутила-тутила куларкан, охири бир йўталди-да:

— Ичида бир мириси ҳам йўқ, — деди ҳамённи узатиб.

Тўппончали киши эпчил қўллари билан ҳамённи текшириб, ҳеч нарса тополмагач, «Э, лаънати!» деб сўкиндида, уни эгасига улоқтирди.

— Мен сизга айтмовдими, ичида бир мириси ҳам йўқ деб, — ҳиринглади йўловчи.

— Ундай бўлса мен кирганда нега қўрқиб кетдингиз? — қизиқсиниб сўради киссавур.

Йўловчи яна кулги аралаш деди:

— Мен сизни контролёр деб ўйлабман...

М. НОРХЎЖАЕВ,
Х. ТУРАЕВ.
таржимаси.

БУ КИТОБНИ ЎҚИНГ

„ЎЗБЕК СОВЕТ АРХИТЕКТУРАСИ“

Ўзбекистон Компартияси Марказий комитети Бирлашган нашриёти архитектор Тўлқиной Қодированинг «Ўзбек совет архитектураси» номли китобини ўзбек тилида босиб чиқарди. Республикамизда совет ҳокимияти йилларида амалга оширилган қудратли саноат ва шаҳар қурилиши, уй-жой ҳамда оммавий-маъмурий бинолар қурилиши, шунингдек, қишлоқ архитектурасида эришилган айрим ютуқлар китобда муфассал баён этилган.

Ўзбек совет архитектура қурилишларининг яқин икки-уч йил ичидаги равнақи ҳақида қисқача гапирилган.

Шаҳарлар ва қишлоқларимиз қурилишидаги лойиҳалар, архитектор ва инженерларнинг ижодларидаги ютуқ ва камчиликлар ҳам автор эътиборидан четда қолган эмас.

Китобнинг «Маъмурий ва жамоат бинолари» бобида автор Ўзбекистон шаҳарларида қурилган биноларнинг ижобий ва салбий томонларини дадил ва аниқ ёрита олган. Китобда Ўзбекистон шаҳарларининг, қишлоқларда қурилажак боғча, мактаб ва бошқа жамоат бинолари, Тошкентда қурилаётган ва қурилажак жамоат биноларининг қандай кўринишда бўлиши ҳақида батафсил гапирилган.

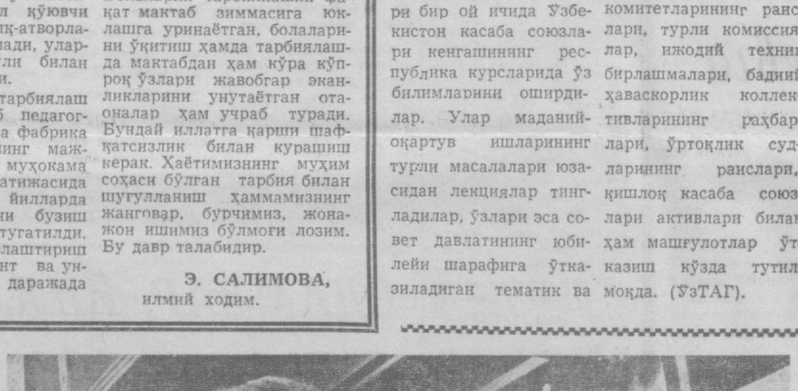

СУРАТДА: старший инженер Миржалил Ёқубов. У Тошкент Энергетика ва телемеханика илмий-тадқиқот институтида ишлайди. Миржалил ҳозир институтга ўрнатилган электрон ҳисоблаш машинасини бошқаряпти. Бу машина мураккаб математик ҳисоблар, янги электростанциялар қурилиши, электр тармоқлари ишларига доир мураккаб ҳисоб-китобларни тайёрлаб беради.

И. Глауберзон, В. Сироткин фотоси.

ҚАЛБИ ҚУЁШ КИШИЛАР

Касалхона эшигини тақиллатиб ичкарига кирар эканман, корачадан келган хушфеъл киши мени:

— Келинг, синглим!— деб кутиб олди... Дардимни гапирдим. Сўзларимни эътибор билан тинглади. Сўнг касалхонага ётишни тавсия қилди. Мени 11-корпусга жойлаштиришди. Бу ерда врач Гулсум Никаданбоева қабул қилди. Мен қаттиқ ўйланиб қолдим. Чунки узоқ даволанишга тўғри келса, ўқиш қолиб кетиши мумкин эди.

Йўқ, аҳволим унчалик қўрқинчли эмаслигини ётиғи билан тушунтиришди. Бу ердан узоғи билан 3—4 ойда соғайиб кетганлар кам эмас экан. Утенбоева, Олимовага ўхшаш беморларнинг оқ халатли, қалби қуёш шифокор аёлга «Умрингиздан барака топинг!» деб миннатдорлик билдираётганларининг гувоҳи бўлдим. Ҳақиқатан Гулсум опанинг меҳри қуёш экан. У беморлар аҳволидан доим хабардор. Бир беморни кўрар экан.

— Жон қизим, соғайиб кетасиз, хафа бўлманг, ўйламанг! Тез кунда ўртоқларингиз қаторида ўқийсиз, деса, иккинчи беморнинг ёнига бориб:

— Синглим, бугун анча яхши бўлиб қолибсиз,— деб далда беради.

У ҳамма вақт ана шундай хушфеъл. Беморга биринчи даво дори-дармон бўлса, иккинчи даво ширин сўз деганлари рост экан.

Раҳмат сизларга, қалби қуёш шифокорлар!

Ҳ. МАДАЛИЕВА
Тошкент қишлоқ хўжалик институтининг IV курс студенти.

ФАН ОЛАМИДА

ЭЛЕКТРЛИ БАЛИҚЛАР

Электрли балиқлар борлиги қадимдан маълум. Қадимги римликлар скат балиғи (япалоқ балиқ) тарқатадиган электр зарядларидан асаб касалликларини даволашда фойдаланганлар. Лекин фақат XVIII асрга келибгина бу зарядлар электр заряд билан таққослаб кўрилади. Александро Вольта скат балиғининг электрли органларини электр-химиёвий батарея билан жуда аниқ таққослаб кўрди.

Электрли балиқларни илмий жиҳатдан текшириш фақат катод осциалографи ихтиро қилингандан кейингина бошланди. Бу соҳада кейинги йилларда катта муваффақиятларга эришилди.

Ҳозир электрли органи бўлган 300 дан ортиқ балиқ тури борлиги маълум. Бу органлар балиқ танасининг икки томонида жуда мутаносиб жойлашган бўлади. Биологлар баъзи бир балиқ турлари ўзини хавфдан ҳимоя қилиш ва қурбонини фалаж қилиш учун электр заряд юборишини кўпдан бери билар эдилар. Кўпгина шундай балиқ турлари анча кучсиз, лекин узоқ вақт давомида электр заряд тарқатади. Дастлаб бу зарядлар тадқиқотчиларга шунчалик фойдасиздек туюлдики, ҳатто бу органлар «сохта электрли» органлар, деб атала бошланди. Лекин, «сохта электрли» органларни ва бундай органларга эга бўлган балиқларни синчиклаб ўрганиш натижасида шу нарса аниқландики, бундай балиқлар ўз қурбони қаерда турганлигини аниқлаш, шунингдек, қоронғуликда ўзини бирор қаршиликдан четга олиш учун электр тарқатар экан.

Балиқларнинг қайси бир асосий гуруҳи электрли органларга эга ва бу органлар нимадан иборат?

Электрли скат балиғи — денгиз балиқларидир. Унинг узунлиги икки метрча келади. Улар кемирчакли балиқлар туркумига мансуб бўлиб, одатдаги скат балиқларига яқин туради. Бу балиқларнинг электрли органлари буйрак шаклида, баъзи турларида эса балиқ танасининг тўртдан бир қисмича оғирликка эга бўлади. Ҳар қайси орган бирбирига ёпишган призмалардан иборат. Призмаларнинг диаметри 4 дан то 8 миллиметргача бўлади.

Тангачасиз ёки электрли илон балиқлар Жанубий Америка дарёларида яшовчи балиқлар оиласига киради. Бу балиқларда бошқа электрли балиқлар сингари (электрли скат балиғидан мустасно) суяк скелети бор. Илон балиқларнинг электрли органлари ҳажми анча катта бўлади: бундай органлар балиқ танасининг бешдан тўрт қисмича узунликда бўлиб, оғирлиги эса балиқ оғирлигининг учдан бир қисмини ташкил этади.

Африканинг электрли лаққа балиғи Европа лаққа балиғига яқин туради. Унинг электрли органлари бевосита териси остида жойлашган ва балиқ танасининг деярли бутун бўйини қоплаб олган. Призмаларни эса ажратиб бўлмайди.

Узунтумшуқлилар оиласига кирувчи балиқлар ҳам Африкада яшайди. Уларнинг шакли хар хил, лекин бир қатор умумий белгилари бор. Бу белгилар билан улар электрли балиқлар ичида алоҳида ажралиб туради. Бу хил балиқлар терисининг устки кўриниши ўзига хос бўлиб, кўп сонли турли тўқима қатламидан ташкил топган.

Узунтумшуқлилар оиласига мансуб балиқларнинг тўртта электрли органи бўлади. Бу органлар цилиндр шаклида бўлиб, балиқнинг дум қисмида жойлашган. Узунтумшуқлилар оиласига жуда яқин турадиган гимнарка балиғида 8 та электрли органи бор. Бу органлар кичкина, ипсимон бўлиб, балиқнинг дум қисмига жойлашган.

Электрли балиқлар тўғрисида кўп афсоналар бор. Лекин аниқ олиб борилган кузатишлар кам. Электрли скат, лаққа балиқ ва илон балиқлар бир пасда ўз атрофида кучли магнит майдони ҳосил қила олади.

Электрли лаққа балиқ ва илон балиқнинг органлари юзага келтирадиган электр токи кучланиши 400 вольтга, электрли скат балиғиники эса 45-60 вольтга етади. Бундай кучли электр зарядини балиқлар ўзини ҳимоя қилиш ва ҳужум қилиш учун ишлатади. Скат балиғи электр зарядини балиқлар ўзини ҳимоя қилиш ва ҳужум қилиш учун ишлатади. Скат балиғи электр заряди билан ҳужум қилаётган унга денгиз қисқичбақасини қўрқитади ёки ўзи ҳужум қилаётган балиқни фалаж қилади.

Аквариумда олиб борилган кузатишлардан шу нарса аниқландики, илон балиқ ҳам ўз электр органидан ўлжасига эришиши учун фойдаланган. Маълум бўлишича, илон балиқ қурбақани бир метрдан туриб ҳушсизлантириб қўя олар экан.

Жанубий Америкада сувларида яшовчи электрли илон балиқлар кечаси серҳаракат бўлади. Чунки, бу балиқнинг душманлари кундузи овга чиқиб, кечаси уйқуда бўлади. Бошқа электрли балиқлар эса лойқа ва ифлос сувларда яшайди. Уларнинг кўзи яхши кўрмайди, лекин электрли органлари радиолокатор вазифасини бажаради. Эрталаб йирик қароқчи ҳайвонлар овга чиққан пайтда кўпчилик электрли балиқлар улардан яширинадилар.

Уларнинг қаердалигини фақат уселитель (кучайткич) билан боғланган ва телефон билан бирлаштирилган электродни сувга тушириш орқали аниқлаш мумкин. Бунда наушникларда балиқларнинг электр тарқатаётганидаги шовқини эшитилади.

Адабиёт саҳифаси

ФАРҒОНА ҚАЛАМКАШЛАРИ — РЕДАКЦИЯМИЗ МЕҲМОНИ

Фарғона, дилбарлар дилбари Фарғона ҳақида ҳаяжонланмасдан қалам суриш мумкинми? Унинг бурама-бурама оқсоқол тоғлари, «оқ олтин»и, шарбат томган боғлари, серқаймоқ яйловлари, жилвада қуёш билан бўйлашган шоҳи атласлари кимни мафтун этмаган. Одамлари-чи, одамлари! Сўз санъаткорларини олинг. Нафис шоира Увайсийнинг лирик тори дилларга сизиб кирди. Демократ шоирлар Фурқат ва Муқимийнинг қаҳрамони ўз даврининг ҳасратномаси сифатида даврамиз тўридан ўрин олди.

Бу ўлка оташин революционер ва шоир Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий қўлига қалам тутқазди. Адабиётимизнинг йирик намояндаси Абдулла Қаҳҳор ҳаётга Фарғонадан йўлланма олди. Хусайин Шамс, Усмон Носиров, Амин Умарий, Собир Абдулла ва Асқад Мухтор каби санъаткорлар асарларининг қаҳрамонлари, муаллифларнинг ўзлари вояга етган шу ўлканинг оддий кишиларидир.

Областимизда бадиий адабиётнинг поэзия, проза, драматургия ва бошқа жанрларида қалам тебратаётган қаламкашлар сафи кейинги йилларда яна янги талантлар ҳисобига ортиб бормоқда. Ёзувчи Шерали Тошматовнинг «Эрк қуши», «Тонгдаги кўланка», Исҳоқ Содиқовнинг «Зўр синов», Мурожон Мансуровнинг «Одам тирик одам билан» каби китоблари аллақачон ўз китобхонларининг қалбига бориб етган.

«Ёш гвардия» ва «Тошкент» нашриётлари бу йил Йўлдош Сулаймоновнинг кичкинтойларга бағишланган «Биз саёҳатчилармиз» шеърий тўпламини, «Даъватингизни эшитяпман, ҳаёт» очерклар китобини, Малика Мирзаеванинг «Қалбим мактаби»ни китобхонларга тақдим этади. Шу кунларда Ш. Тошматов «Ишқ янгиланди», И. Содиков «Дўстликнинг бошланиши» романларини, Мурожон Мансуров «Умр» қиссасини ёзиб тугатдилар. Йўлдош Сулаймонов Улуғ Октябрнинг 50 йиллиги олдидан Фарғона водийсида Советлар учун курашган революция ветеранлари ҳақида бир қатор очерклар ёзмоқда.

Анвар Юнусов, Эргаш Ёндошев шеърий тўпламлар, Турсунали Азизов ҳажвий ҳикоялар тўплами устида ишлаяпти. Ҳамид Каримов, Аҳмаджон Иброҳимов, Муҳаббат Мамажонова, Анвар Комилжонов, Маъриф Мударисов ва бошқа ёш шоирлар тинимсиз изланиб, актуал ва оригинал мавзудаги шеърлар билан эътибор қозонмоқдалар.

Маҳмуд Абдуллаев, Муҳаммаджон Мадғозиев, Мамлакат Ҳошимова ва бошқа ёш адабиётшуносларимиз адабий-танқидий мақолалари билан матбуотда кўриниб туришибди.

Адҳам ҲАМДАМОВ,
Ўзбекистон ёзувчилар Союзи область бўлими секретари.

ИККИ ШЕЪР

ЁМҒИР ЁҒАР...

Ёмғир ёғар, ёғар шивалаб,
Япроқларни ёмғир қамчилар.
Бир-бирини шахдам қувалаб,
Ерга сингар зумрад томчилар.

Ёмғир ёғсин, кўкатлар ўсиб,
Безасин юрт қиру-даласин.
Фақат унинг бирор томчиси
Бирор кўздан думаламасин.

ЙИҒЛОҚИ БОЛАГА

(ҲАЗИЛ)

Йиғи оқибатин билмаган бола,
Фарёд кўтарасан бўлар-бўлмасга.
Ҳадеб қилаверсанг шунақа нола,
Бериб юбораман сени маст-аластга
Мен ҳам боланикда йиғлоқи эдим,
Ишим йиғлаш эди анҳор бўйида.
Йигит ёшга етдим, бағритош сўлим,
Ҳамон йиғлатмоқда мени куйида...
Йиғи оқибатин билмаган бола,
Унга қолмагин сен ёмон ўрганиб.

Кулгин, кулгинг оқсин мисоли
шалола,
Шодлик ўчоғида ёниб юр, ёниб!
Шунда муродингга етишинг аён,
Бағринг тош бўлади
бағритошларга.
Йигит бўлишингни ўйла укажон,
Ёқмас йиғлоқилар қаламқошларга.

Эргаш ЁНДОШЕВ.

ВРАЧ ҚИЗ

Қишлоқ йўли.
Адл тераклар.
Қулоч кериб, кўкка чўзган бўй,
Тинглагандай сувдан эртаклар
Мажнунтоллар суришади ўй.
Ўтиб борар шошилинч бир қиз,
Тақимини ўпади сочи.
Ён-верига югуртмайди кўз.
Чунки унда инсон илинжи.
Кириб келди бемор ёнига,
Укол берди адашмай дарров.
Қон жўш урди томирларида,
Юзда балқди қизиллик — олов.
Қиз қўлини олди қўлига.
— Раҳмат,— деди тамшаниб лаби,
Хайрлашди юрак-юракдан,
Унга боқиб яшнарди қалби.

Ҳамид КАРИМОВ.

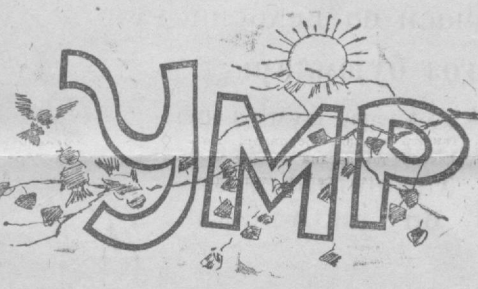

УМР

ҚИССАДАН ПАРЧА

Эшикда сўри токни ишлаб бўлиб, гулга кирган беҳи тагидаги супага дам олгани ўтирдик. Унинг четига гир айлантириб экилган гулсафсарлар хумчалаб ётар, яккам-дуккам очилганди. Акам бу гулсафсарларни бир вақтлар Абдусамад амакига шогирд тушиб юрганида уларникидан кўчириб олиб келиб ўтқазганди. У анча вақт очилган гулсафсарларга тикилиб, ёнбошлаб ётди. Мен бўлсам булутсиз осмонда шаббоҳун уриб юрган қалдирғочларнинг пастлаб келиб, дераза кўзидаги кафтдаккина ойна синиғига ўзини уриб ичкари кириб кетишига, дам ўтмай ўша тешикдан қайрок тошдек отилиб чиқиб, учиб кетишига маҳлиё бўлиб ўтирардим. Ҳеч кутилмаганда у:

— Гулсафсар ҳам очилибди,— деди. Кейин сўраб қолди.— Эшитганмисан, гулсафсар афсонасини? Бувим айтиб бермаганлармми?..

— Йўқ, нима эди?..

— Бундай,— у зангори гулсафсарлардан кўзини узмай ҳикоя қила кетди,— айтишларича бу гул қадимда ҳуснда тенгсиз бир деҳқон қизи бўлганмиш. Кунлардан бирида унга шаҳзода ошиқ бўлиб унаштиришибди. Лекин бирданига уруш бошланиб, шаҳзода жангга кириб кетибди. Қиз деҳқон отасиникида қолибди. Аммо кети тўла айғоқчилар экан. Қалам олишини кузатишаркан, бегона кўзлардан асрашаркан. Охири шаҳзода дунёдан шаҳид кетгани ҳақида шум хабар келибди. Одамлар қиз бечорани шумқадамга чиқаришибди. Уни олган эрнинг умри қисқа бўлади, у бу дунёдан қари қиз бўлиб ўтсин, жазоси шу бўлсин, деган фатво беришибди диндорлар. Илгари ошиқу-бекарор бўлиб юрган йигитлар ҳам ўзларини четга тортиб қолишибди. Шунда бу кўҳлик қиз қисматига чидай олмай гулсафсарга айланган дейишади. Унинг барглари тиғга, худди ханжарга ўхшашининг боиси шундамиш. Ана шу тиғлар ичида у ҳар баҳор юз очармиш. Шу тиғлар ичидан мени тортиб оладиган мард туғилмадимикан дермиш, унинг йўлларига кўз тутармиш...

Акам жим қолди. Кўзлари қисилиб, хаёли нимагадир кетди.

— Ҳозир ҳам шундай-ку. Унаштирилган қизни бошқага беришни оғир гуноҳ ҳисоблашади-ку,— дедим.

Акам ўша-ўша хаёлчан ўтирганича:

— Гуноҳ ҳисоблашади,— дея такрорлади,— энг ёмони ҳам, даҳшатлиси ҳам шу...

У гулсафсарга тикилганича яна жим қолди. Унинг нимага шундай деганига тушуниб етмадим. Фақат орадан икки ҳафта ўтиб бир воқеа содир бўлди-ю, унинг тагига етдим...

Ўриклар данак котирганда тобим қочиб, ишга чиқолмай қолдим. Пешонамни танғиб олиб, эртадан кечгача уйда ётаман. Кампир ҳали катиққа пиёз тўғраб беради, ҳали иссиқ-иссиқ чой дамлаб келади. Лекин ҳар кунгидай очилиб-сочилиб гапирмайди, икки гапининг бирида дуо қилмайди. Нимагадир, қовоғи солиқ, ҳовлида ивирсиб юриб ҳам дарров аччиғи қистаб кетиб қарғанади. Илгари бунақа эмасди. Сабабини кечқурун билиб қолдим.

Кўчага чиқиб толнинг қазиб олинмаган тўнкаси устида, ошхонанинг орқасида ўтирардим. Дарахтларнинг сояси чўзилиб, бир-бирига туташиб кетиб борар, офтоб нури тушган ерлар тилла ҳал тўкилгандай ярқирарди. Қалдирғочлар ўзини дам пастга уради, дам юқорига отади. Иккитаси томдаги сўрига қўниб олиб, тиним билмай вижирлайди. Бурилишдаги ёнғоқнинг кир учига қўниб олган зарғалдоқ биёв-биёв деб қўйди. Берироқдаги ўрикда довучча териб еб ўтирган бола унга таклид қилиб «ким-кимга куёв» дейди. Зарғалдоқ нима-нима дегандай яна «биёв-биёв»лайди. Бу ўйин шаддот болани бувиси уришиб чақириб олгунча давом этди.

Одамлар даладан қайта бошлади. Ҳовлида амаким йўталди. Кейин:

— Бувиси, бугун авзойинг бузуқ кўринади, — дегани эшитилди.

Ошхонада ёғ доғ қилаётган кампир шуни кутиб турган эканми, дардини тўкиб солди:

— Гап-сўзлардан ўлар бўлсам ўлиб бўлдим. Бошимни кўтариб юра олмай қолдим, қизингизнинг дастидан. Йўлдошалига унаштирганимиз нима-ю, Мўминжон билан гаплашиб юргани нимаси? Ҳай, чол, ўзингиз айтинг, энди нима деган одам бўлдик? Одамлар нима дейди?..

— Ўзи нима дейди, сўрадингми?— Абдусамад аманинг овози бўғиқ чиқди.

— Нима дерди юзсизингиз! Йўлдошалига тегмайман дейди,— кампир ёғга пиёз ташлади.— қаёқданам унаштирилгандан кейин тоби қочиб ётиб қолди. Йўлдошалингиз ҳам тўйни ўтказмай қаёқданам аскарликка жўнаб кетди! Ўзингиз ҳам ҳеч шошмадингиз-шошмадингиз-да!

Кампир чинининг орқасида пичоқ чарҳлади. Чоли уни жеркиб берди.

— Ўзингиз-ўзингиз дейсан! Нима, мен шундай бўлишини туш кўрибманми?

Иккалалари ҳам жим қолишди.

Шу куни улар ишдан қайтган Гулхуморнинг саломига алик олишмади. Бувиси юзини четга ўгирди. Дадаси ўзини эшитмаганга олди, бошини кўтармади. Гулхумор йиғлагудек бўлиб кириб кетди, ичкарига. Акам уларнинг авзойини сезгандай ҳуфтонда келди. Амаким бирга овқатлангани чиқмади. Кечаси акам:

— Ёдгор, энди эшикка қайта қоламизми? Бир кунимиз ўтар,— деди.

Миндонда яна дув-дув гап тарқалди. Бу гал одамлар акамни ёмон отлиққа чиқаришарди.

— Ақлдан озибди!

— Шайтон йўлдан урибди!

— Бировга унаштириб қўйилган қизнинг бошини айлантирадими-я!

— Яхшиликка-ёмонлик деб шуни айтадилар-да. Ҳолидан хабар оладигани йўқ деб эшигига олиб кетса, уни шунақа маломатга қолдириб ўтирадими!— дейишарди одамлар.

Индинига кун ёйилганда уйдаги ишлардан қутилган Гулхумор кетмонини олиб, далага кетмоқчи бўлганди, бувиси йўлини тўсди.

— Юзимизни шунча ерга қаратганинг етар! Қайси юзминан одамларга кўринмоқчисан?..— у қизга қулоқ солмас, уни итариб ташларди.

Гулхумор қаршилик қилмоқчи бўлганди, бувиси елкасидан кетмонини тортиб олди-да:

— Ҳали сени, сўзимга кирмайдиган?!— дея ерга бир уриб дастасини чиқарди. Кейин теракка уриб синдириб ташлади.— Мана бўлмаса... Бор энди, кетавер. Бошинг оққан томонга кетавер. Кетавер, кетавер...— у ўзини тута олмай йиғлаб юборди. Енгини кўзларига босди.

Гулхумор ҳам бошини қуйи солиб қолди. Кейин йиғламоқдан нари бўлиб, боққа ўтиб кетди. Бу ғавғолар нима билан тугашига ақлим етмасди.

М. МАНСУРОВ.

Рассом З. ЛЕЛЯВСКАЯ.

Фарғонага бир келинг

Куллуқ қилиб, тонг қуёшдай илиқ кулиб кутиб олгаймиз. Марғилон қизлари тўқиган камалак ранг атласлардан пояндозлар ёзгаймиз. Қўқон чеварлари тиккан дўппилардан ҳадя этиб, Қува боғларида пишган анор шарбатидан Риштон пиёласини «лим-лим» қилиб узатгаймиз. Бир сипқоринг-чи, икки бетингиз ширмондай қизариб, кўз ўйингингизда сулув қизлар рақс этади. Булар раққоса қизларгина эмас, боғларда мева тераётган санамлар...

Ҳув ана, Фарғонанинг ярим миллион тонналик пахта хирмони қад кўтарди. Узим ҳам энтикаман. Шу тоб қулочим ўша тоғдай улкан бўлса-ю, чеҳралари гул-гул очилиб пахта терган қизларни бир-бир қучсам.

Қўллар... Ҳа, Фарғонанинг гўзаллигини элга ёйган, сулувлигига ойнинг ҳам рашкини келтирган, тантиликда Ҳотам тойга дарс берган, бойликда «очил дастурхон»нинг ўзгинасини яратган шу қўллар эмасми?! Шу қўллар Марказий Фарғона даштини обод этган. Шу қўллар Ҳамза, Мукаррамлар бешигини тебратган.

Фарғонам... Шундай диёр бағрида яшаётганимдан тўлиб-тошаман. Дунёга кўз-кўз қилгум келади. Қани, айт-чи, қайси фазилатингни аввал сўзлай. Ҳамзаобод қирларида сайр этиб маст бўлганимними ё Олтиариқ қизларининг шаддотлигинимми, Узоқ Шарқдагиларнинг ҳам тилини тарс ёрган Ёзёвон чўлларининг қовунинини ё ерга тўтиё бўлган паҳлавон химиянгнинми...

«Оқ олтин» тоғларига боқиб сочлари чамбар чавандоз қизларни, ғайратига сиғмай рул бошқараётган шер йигитларни кўраман. Ана, Муҳаббат! Эл-юртнинг муҳаббати тушиб қолган у қизга. Олтиариқнинг юлдузи ким десалар 150 тоннадан ошириб пахта териб қўйган ўша Муҳаббат Фахриддиновани кўрсатадилар.

Маҳбуба Насриддинова,
Маърифат Жўраевалар.

Ўлкамизнинг... чи?! Улар ҳам машинада пахта териб довруғ таратган зебо аёллар.

Қурбон Кенжаев, Ҳаким Ҳожимуродов, Нуъмон Қўрғонов... Барибир санаб саноғига етиб бўлмайди.

Атласчи, ипакчи қиз-аёлларнинг, нефть ва химия заводларида мураккаб станокларни бошқараётган йигитларнинг номларини ҳам санаб ўтирмай, ўзингизни таклиф этгаймиз. Кўрган бошқа, эшитган бошқа дейдилар, ахир...

Зилзиладан озор чеккан азиз тошкентлилар! Сиз учун ҳар бир фарғоналик кеча-кундуз огоҳ. Майли, истаганингиз сиз томон етиб борсин. Куллуқ қилсин. Фақат Фарғонага бир келиб, унинг осойишта, серҳосил тупроғидан олиб кетишни унутманг. Токи, ҳаммамиз беозор, бахтиёр яшайверайлик.

Санъат МАҲМУДОВА.

ОЛАМ БУГУН ЎН ЕТТИДА

ҲИКОЯ

— Равшаной!..
— Ҳм?
— ...
— Ундака қарама!
— Равшаной!..
— ...
— Ёнингга... яқинроқ ўтирай?
— ...
— ... Кўйнагингни босиб олдим...
— Жим, Эшитгин, дарё куйлаяпти...
— Ҳм... Қуёшни қара, худди бизга тикилиб турипти.
— Чиндан ҳам. Етти хил нур сочади, дейишади-а, уни?
— Ҳмм... Йў-ўқ, Равшаной, ундан ҳам кўп, яхшилаб тикилгин...
— Айтайми, қуёш кўзимга кимга ўхшаб кўриниб кетди, а?
— Кимга?
— Чақолоқ укамга. Худди унинг кулиб турганига ўхшайди!
— Мен унинг кулиб турганини кўрмаганман. Лекин опасига ўхшайди!
— Мазах қилма, Замон.
— Худо ҳаққи, Равшаной!
— ... Бўпти-бўпти... Ол қўлингни...
— Равшаной!
— Ҳа-а?!!
— ...
— Нима??!
— Битта... бир ўпай?
— Уятсиз!! Ол қўлингни! Ойимга айтиб бе... Уятинг йўқ. Ёмон бола...
— Шунга ҳам йиғлаяпсанми, Равшаной?
— Қарама менга.
— ...
— ...
— Манаву чумолини қара, қўлимда ўрмалаб кетяпти.
— Тушириб юбор, чақиб олади.
— Майлига.
—Оғрийди, ахир!
— Майлига.
— Мана, «майлига»!
— Жуда раҳмсизсан, Равшаной. Чумолини урдинга?!!
— Бўлмаса, сени чақсинмиди?!
— ...
— Кулма. Раҳмсизсан, эмиш.
— Равшаной, ка-атта тўйда ўтиргандек ҳис қиляпман ўзимни. Худди олам тўла ола — ғовур. Чор-атрофдан, узоқ-яқиндан карнай-сурнайларнинг овози эшитиляпти.
— Бугун ўзи олам жарангдор... Дарёга қара, уфқдаги қуёшнинг ол нурларида сув жимжимаси келин-куёвнинг пойига тўшалган гиламга ўхшайди.
— Чиндан ҳам. Лекин... биласанми... мен... ҳозир бошқа нарсани эсладим, Равшаной.
— Нимани, Замон?
— ...
— Нимани, айт? Менга қара?!
— Равшаной...
— Замон...
— Мен сени севаман!
— Айтакол, нимани эсладинг, дарров хафа бўлаколдинг?? Жо-он Замон?!
— Беш ёшда эдим ўшанда. Опам бор эди. Манзура эди исми. Худди сенга ўхшаган эди: узунчоқ оқ юзли, ҳилол қошли, қора бахмал кўзли. Фақат... сенинг холинг лабларингнинг чап бурчида, уники ўнгда, юқорироқда эди...
— Сочи узу-ун бўлгандир-а?
— Унчалик эмас. Қани сенинг сочинг?
— Мана.
— Шунчалик бўлса керак, ёш эдимда, яхши ёдимда йўқ. Лекин майдалаб ўриб, орқаси билан битта қилиб юрарди.
— Мен ҳам қирққокил қилиб ўриб олайми?
— Йўқ, Равшаной, шундай ҳам чиройлисан.
— Хо-о... ёлғончи... Опанг ҳақда гапир?
— ... Кунларнинг бирида дадам роса шовқун солди: «Етти пушт уруғимизда бундай қиз дунёга келмаган!»— деб қичқирди. Ойимни урди. Опамнинг қўшни қишлоқлик бир йигит билан қўл ушлашиб гаплашиб турганини кимдир кўриб, унга етказган экан, кейин билсам.
— Опангни урмадими?
— Сабр қил, Равшаной. Кечқурун опам даладан қайтди. Ойим уйни бошига кўтарди. Ўзи йиғлади, опам йиғлади. Дадам икки-уч кунгача жаҳлдан титраб-қақшаб юрди. Опам уйга қамалиб ётди. Ойим эшикка катта қулф солиб, калитини яшириб юрди..
— Замон!
— Равшаной...
— Наҳот...
— ...Ҳа, дадамнинг асаблари урушда бутунлай ишдан чиққан экан. Ойим унга қаттиқроқ гапиришдан қўрқарди. Бунинг устига ўша кунлари дадамнинг юриш-туриш, ҳаракатлари, кўз қарашлари тел-банамо бўлиб қолди. У далага — ишга, чойхонага — чойхўрликка ҳам чиқмай қўйди. Ҳовлида шотут остидаги супада кечаю-кундуз кўзини юмиб ётарди.

Бир куни Нурхон опа келди. У Манзура опамнинг дугонаси эди. Ойим уни дадамдан яширинча опамнинг олдига киритди.

Эртасига уйимизга уч-тўртта чоллар келишди. Уларнинг истиқболига дадам кўзини очди, холос. Чоллар узоқ, майин гаплашиб ўтиришди. Дадам аралашмасди. Фақат аҳён-аҳёнда «Менинг қизим йўқ, оқ қилганман!»— деб сапчиб кетарди, бўғилиб, ҳансирарди. Гоҳо «Ўша Соли тентакнинг ўғлими»! — деб, бўралатиб сўкиб кетарди. Ойим ўша куни ўзини қаёққа уришини билмай, ошхонада беҳол ўтириб қолди. Дастурхон ёзилиб, нон ушатилган бўлсада, дамланган чойни олиб чиқиб қўйишга юзи чидамади... Бир ҳафтадан кейин дарёнинг нариги қирғоғидаги қишлоқда катта машъала ёқилди. Машъаланинг шуъласи чилдирманинг гижбанги, ёр-ёр садоси дарёдан ўтиб келди. Мен болалар билан томга чиқиб томоша қилдим.

Пастда, супада дадам, ойим, опам унсиз эдилар.

Ўчоқдан чиқаётган аччиқ тезак тутини ҳовлини қоплаб, тобора қуюқлашиб борарди...

Кўп ўтмай опам иккимиз дарёга чўмилгани тушдик. У дарёнинг қирғоғида машъала ёқилган томонга узоқ тикилиб ўтирди. Кейин кўйнагини ечди, сочларини ёзди. Сувга ташлади. Дарёнинг ўртасигача сузиб борди. У ерда менга қараганича бир зум турди-да, қайтди. У ҳансирар, ҳўл сочлари ҳамма ёғини тутган эди. У юзларидан сочини олиб ташлаб, сувни сидирди. «Ука?»— «Ҳа?»— «Муҳаббат нима?» — «Алижоннинг кичик опаси». Опам кулди. Мен унда муҳаббат нималигига тушунмас эдим-да. Кейин: — «Сен мени яхши кўрасанми?» — «Яхши кўраман». У чўнқайиб ўтириб, мени нам, муздай, юмшоқ бағрига босдида, юзларимдан чўлп-чўлп ўпди. Юраги гупиллаб урарди. Югуриб, ўзини сувга отди. Яна дарёнинг ўртасигача сузиб борди. Сўнг оқимга қарши, машъала ёқилган томон суза бошлади. Чарчади шекилли, бир

жойда туриб қолди. Юзларини қоплаган сочларини олиб ташлаш учун қўлини олиб борганида... шўнғиди...

Узок кутиб ўгирдим. Қайтиб чиқмади. Чақирдим — чиқмади. Йиғладим — чиқмади... Қуёш уфқда эди. Дарё суви унинг нурида қон бўлиб оқарди. Мирза теракларнинг учлари унга ботириб олингандек эди..
— Қўрқиб кетяпман, Замон, юр кетамиз.
— Қўрқма, гиламнинг қирғоғида ўтирибмизку, Равшаной.
— Мени севасанми?
— Равшаной...
— Замон...
— Лабингда икки томчи ёш... тўхтаб қолипти. Худди шудринг қўнган гул япроғига ўхшайди... Жилмайдинг, Равшаной!
— Мени севасанми?
— Севаман, севаман, Равшаной!
— За... Сезяпсанми, Замон, юрагимиз баравар уряпти.
— Ота-онанг сени менга беришармикин, Равшаной...
— Беришади, Замон. Ахир биз бир-биримизни севамизку!
— Равшаной...
— Мен хозир бориб ойимга ҳаммасини айтаман!
— Нима дейсан?
—... Иккаламиз бориб айтамиз!
— Уят бўлади. Ҳали ёшмиз. Энди ўн еттига кирдик...
— Қара, Замон, осмон жуда кенг, а?
— Ҳмм. Ернинг энг чўққисида, ўқи устида тургандаймиз!
— Ер бизнинг атрофимизда айланяпти.
— Ҳмм. Уфқлар ҳам биздан пастда. Қўл чўзсак — етамиз.
— Ҳмм... Қўл чўзсак етамиз...

Омон ЖОРҚИНБОЕВ.

Фарғона.

СИЙМО

(ЖАЖЖИ ҲИКОЯ)

Бу портрет — менинг энг азиз, энг бебаҳо бойлигим. Мана шу расм устида неча тунларни бедор ўтказганман. Неча тонглардан бўёқ излаганман. Бу — онам сиймоси.

Онам вафот этганида 15 га қадам қўйган эдим. Яланғоёқ болалик гарди ҳали вужудимдан кетмаган, она қадрига етиш деган улуғвор туйғу ҳали қалбимни ларзага солгунича йўқ эди. Ундан менга бирон бир ёдгорлик қолмаганлиги аламини таниганимдан кейингина билина бошланди.

Онамни тез-тез эслайдиган, унинг жонли қиёфасини кўз олдимга келтирадиган бўлиб қолдим. Ақалли сурати қолганида ҳам бошқаларга ўхшаб катта қилдириб, рамкага солиб қўярдим. Кўрмаган одамнинг расмини рассом ҳам ўхшатиб чиза олармиди? Нима қилиш керак? Ўн беш йилдан кейин миямга келган бу савол менц кўп қийнади.

Бу расмни оқ қоғозга тушириш учун кўп машқ қилдим. Қўлимга минг бор қалам олиб, юз бор уриниб кўрдим. Ақлни йиғиб, фикрни жамлаб, кўзларимни юмиб, онам сиймосини — қиёфасини такрор-такрор кўз олдимга келтирдим: юзлари буғдой ранг, сочлари тим қора, манглайида ажин чизиқлари, сийрак қошлари остидаги қўй кўзлар ғамгин боқиб турибди. Ориқ юзининг чап ёноғида майиздек холи. Доим эҳтиётланиб ҳаракат қиладиган аёл. Ҳаммадан ҳам ана шу эҳтиёткорликни расмда акс эттириш жуда қийин бўлди.

... Қанчадан-қанча тунларни бедор ўтказиб, портретни чиздим. Ҳа, айтгандай расмнинг ғамгин боқиб туришини айтган эдим. Онам вафотидан бир йил олдинроқ ана шундай юзлари сўлғин бўлиб қолган эди. Бунинг боиси — отам, онамни «сен касалмандсан» деб иккинчи хотинга уйланиб, ўша давлатманд хотинникига кетиб қолган эди. Ўшанда ўн беш йиллик рўзғорнинг паймол бўлгани, менинг тирик етим қолганим онамнинг руҳига қаттиқ таъсир қилган эди.

... Портретни зарҳал рамкага солиб, уйимиз тўрига илиб қўйдим. Шу кундан бошлаб оиламиз яна ҳам хушчақчақ бўлиб кетди. Болаларим «бувим» дейишиб портретни кўрсатишади. Руҳим енгил тортди. Ҳар куни ишдан қайтганимда онам «келдингми ўғлим» дегандай менга қараб жилмаяди.

Портрет, портретлигича ўз йўлида... Ҳаммадан ҳам онамнинг сиймоси кўз олдимда равшан бўлиб қолди. Шу сиймо мен учун энди, ҳар қандай сурат-у, эсдаликдан қимматли...

Бекмирза МАҲМУДОВ.

Редактор
С. М. КАРОМАТОВ.

ТЕАТР

ҲАМЗА НОМЛИ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 20/XII да **Ўғирланган умр**, 21/XII да **Қотил**. МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 19/XII да **Тошболта ошиқ**, 21/XII да **Қари қиз**.

Тошкент давлат циркида — 19/XII, 20/XII, 21/XII да Йиртқич ҳайвонларни ўргатувчи **Иван Рубан, ўзбек цирк колективи ва қизиқчилар группаси.**

ТЕЛЕТАМОШАБИНЛАРГА

19 ДЕКАБРЬ
БИРИНЧИ ПРОГРАММА
Рус тилида:

18.00 Телевизион янгиликлар.
18.20 «Яширин фронт» телевизион бадиий фильмининг олти ва еттинчи сериялари.
19.20 Ёшлар ижоди.
19.40 «Советский воин» телевизион журнали.
20.40 Эшиттиришлар програм-маси.

Ўзбек тилида:

20.45 Телевизион янгиликлар.
21.00 КПСС Марказий Комитети декабрь Пленуми қарорлари амалда.
21.20 «Сенинг дастлабки бурчинг». Телефильм.
21.40 Телевизион театр. Т. Абдумўминов. «ШИКОЯТГА ЎРИН ЙЎҚ».

ИККИНЧИ ПРОГРАММА
Рус тилида:

17.00 Болалар учун. А. П. Чехов. «Ванька». Кинофильм.
17.35 «Нельсон Степанян». Ҳужжатли фильм.

Ўзбек тилида:

18.00 «Наманган пионерлари ҳаётидан».
18.35 «Салом, лайлак». Телефильм.
18.55 «Замондошларимиз». Телеочерк.
19.10 «Канада. Монреаль». Телефильм.
19.20 Тошкент янгиликлари.

МОСКВА КЎРСАТАДИ

19.30 Мактаб ўқувчилари учун. «Қизил из қидирувчилар клуби». Қозон шаҳридан олиб эшиттирилади.
20.00 Мактабгача ёшдаги болалар ва кичик ёшдаги ўқувчилар учун». «Мушук — китоб ташувчи».
20.30 Мактаб ўқувчилари учун. «Жаноб олийларининг невара-лари». Ригадан олиб эшиттирилади.
21.00 Телевизион янгиликлар.
21.10 «Жасорат». Телевизион альманах.
22.00 Концерт.
22.30 Партия қарорларини амалга оширамиз.
23.00 Телевизион янгиликлар.
23.15 Интервидение. Бокс бўйича Европа кубоги учун. ПОЛЬША — СССР.
00.30 Москва эшиттиришларининг охири.

20 ДЕКАБРЬ
БИРИНЧИ ПРОГРАММА
Ўзбек тилида:

18.00 Телевизион янгиликлар.
18.20 Ўқувчилар учун. **«Ёш панфиловчилар».** Телеинсценировка.
18.45 Миллионлар университети.
19.05 М. Шайхзода. Шоир блокнотидан.
19.25 Ўзбекистон композиторлари союзи Пленуми олдидан. «Музика ва ҳаёт».
20.10 Эшиттиришлар программаси.

Рус тилида:

20.15 Телевизион янгиликлар.
20.30 Совет чекистларига бағишланган эшиттириш.
21.20 «Мангу унутилмас кунлар». Ҳужжатли фильм.
22.00 «УЗОҚ СОҲИЛДА». Бадиий фильм.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА
Рус тилида:

17.00 Болалар учун. «Қизил шар». Кинофильм.
17.40 «Поэзия мухлислари учун».

Ўзбек тилида:

18.00 Ўқувчилар учун. Адабий викторина.
18.30 «Кескин кўтарилишда». Телочерк.
18.45 «Ҳаёт қадамлари». Телефильм.
19.30 Тошкент янгиликлари.

МОСКВА КЎРСАТАДИ

19.45 Ўқувчилар учун. Болалар бадиий ҳаваскорларининг концерти.
20.20 «Мекон алангаси». Жанубий Вьетнам миллий озодлик фронти ташкил қилинганлигининг олти йиллиги олдидан.
20.40 Музика машъали.
20.50 Бошланғич сиёсий мактаб тингловчилари учун. «Сиёсий билимлар асоси». Тинчликни сақлаш ва мустаҳкамлаш учун.
21.30 Хоккей бўйича халқаро ўртоқлик учрашуви. СССР — Финляндия. Танаффус вақтида телевизион янгиликлар.
23.40 Телевизион янгиликлар.
24.00 Москва эшиттиришларининг охири.

21 ДЕКАБРЬ
БИРИНЧИ ПРОГРАММА
Ўзбек тилида:

18.00 Телевизион янгиликлар.
18.20 «Юлдузча». Телевизион журнал.
19.00 **Телетомошабинларнинг талабларига мувофиқ Тожикистон санъат усталари ижросида концерт.**
19.40 «Фанга бағишланган умр». Телеочерк.
20.00 Эшиттиришлар программаси.

Рус тилида:

20.05 Телевизион янгиликлар.

МОСКВА КЎРСАТАДИ

20.20 «Вақт ва одамлар».
21.00 «Ҳаваскорлар санъати Бутуниттифоқ фестивали».
21.30 Ватан панорамаси. Таллиндан олиб эшиттирилади.
22.00 М. Горький. «Уч киши» Телевизион спектаклнинг премьераси. (1-серия).
23.30 Телевизион янгиликлар.
24.00 Москва эшиттиришларининг охири.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА
Рус тилида:

17.00 Ўсмирлар учун эшиттириш.
17.40 «Қора Тисса». Илмий-оммабоп фильм.
18.00 Рус қўшиқларидан концерт.
18.35 «XX аср мушкетёрлари». Ҳужжатли фильм.
18.45 Тошкент янгиликлари.

Бугун ва эртага КИНОТЕАТРЛАРДА

19 ДЕКАБРЬ

Уруш ва тинчлик (2-серия) — САНЪАТ САРОЙИ (кеч соат 5 ярим ва 7 яримда).

Дераза ёнидан поездлар ўтади — «ЎЗБЕКИСТОН», «ВОСТОК», «ЧАЙКА», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кечқурун), «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кеч соат 6 да), САНЪАТ САРОЙИ (кеч 9-15 минутда), НАВОИЙ номли (кеч 10 да).

Наташахоним — НАВОИЙ номли (ўзбек тилида, кеч соат 6-40 ва 8-20 минутда), СОБИР РАҲИМОВ номли (кеч соат 10 да), «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кеч 9-45 минутда).

Бағритошнинг ўғиллари (1 ва 2-серия) — СОБИР РАҲИМОВ номли (кеч соат 7 да).

20 ДЕКАБРЬ

Уруш ва тинчлик (2-серия) — САНЪАТ САРОЙИ (кеч соат 5 ярим ва 7 яримда).

Дераза ёнидан поездлар ўтади — «ЎЗБЕКИСТОН», «ВОСТОК», «ЧАЙКА», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун), «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз соат 2, 4, кеч 6 ва 8 да), САНЪАТ САРОЙИ (эрталаб 11, кундуз 1, 3 ва кеч 9-45 минутда), НАВОИЙ номли (эрталаб 10, 11-40, кундуз 5 ва кеч 10 да).

Ворис — «ДРУЖБА» (2-залда), «МОСКВА» (кундуз ва кечқурун), «СПУТНИК» (тоқ соатларда).

Наташахоним (ўзбек тилида) — НАВОИЙ номли (кундуз соат 1 ярим, 3-20, кеч 6-40 ва 8-20 минутда), СОБИР РАҲИМОВ номли (эрталаб 10, 11 ярим ва кеч 10 да), «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (рус тилида эрталаб 10, кундуз 12 ва кеч 9-45 минутда).

Бағритошнинг ўғиллари (1 ва 2-серия) — СОБИР РАҲИМОВ номли (кундуз соат 1, 4, ва кеч 7 да).

Эшик тутқичли комедия — «МИР» (кундуз соат 1, 5 ва кеч 7 да).

Кўр қуш — «ЧАЙКА» (эрталаб соат 10 да).

РАДИО ТИНГЛОВЧИЛАРГА

19 ДЕКАБРЬ
БИРИНЧИ ПРОГРАММА

18.10 Эстрада чолғу ансамблининг концерти.
18.30 Ўзбекистон давлат филармонияси хор капелласининг концерти.
19.20 «Хайтарма» ансамбли солистларининг концерти (татарча).
20.00 «Совойликлар ташаббусига қўшилиб» деган эшиттириш (русча).
20.10 Ўзбекистон композиторлари союзи Пленуми олдидан. Республика композиторларининг қўшиқ ва романслари (русча).
20.45 **Улуғ Октябрнинг 50 йиллиги олдидан.** Иқтисод фанлари кандидати М. Мирсаидовнинг **«Ўзбекистон тўқимачилик саноати ривожланиш йўлида»** деган суҳбати.
21.20 Қишлоқ хўжалик ходимлари учун концерт.
22.00 **«Дунё воқеалари»** (ўзбекча).
22.10 ОҚШОМ КУЙЛАРИ.
22.40 **«Замондошларимиз».** С. Шокаримовнинг **«Ёркин юлдузлар»** деган очерки (ўзбекча).
23.20 Беш йиллик илғорлари учун концерт.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

19.00 **«Озодлик солдатлари».** Латин Америкаси шоирларининг китоблари асосида радиокомпозиция.
19.30 Чолғу куйлари.
20.10 **Муқимий номли театр артистларининг концерти.**
20.45 «Профилактика ва саломатлик». Профессор В. Н. Архангельский суҳбати. «Гап глаукома ҳақида боради» (русча).
21.00 **Адабий эшиттириш.** И. Раҳимнинг **«Сенинг туғилган кунинг»**, деган ҳикояси (тожикча).
21.20 «Юность Узбекистана» радиостанциясининг программаси.

20 ДЕКАБРЬ
БИРИНЧИ ПРОГРАММА

8. 25 **Тонг қўшиқлари.**
9.30 Увертюралар.
9. 45 В. И. ЛЕНИН ТУҒИЛГАН КУННИНГ 100 ЙИЛЛИГИ ОЛДИДАН. **«Унинг улуғворлиги, инсонийлиги ва камтаринлиги»** деган суҳбат (тожикча).
10.10 Лирик куйлар ва қўшиқлар.
11.10 «Партия ўқувининг дастлабки машғулотлари», Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг инструктори Е. И. Богословская сўзи (русча).
11.25 **Ёш ижрочилар концерти.**
12 15 **Спорт эшиттириши** (ўзбекча).
12.30 **Ҳозирги замон ўзбек қўшиқлари.**
13.30 Ўзбекистон радио ва телевидениеси солистлари ва эстрада оркестрининг концерти.
16.15 Улуғ Октябрнинг 50 йиллиги олдидан. «Кўп овозли вокаль — Ўзбекистон хор музика санъатининг янги тури». (русча).
18.10 **А. Мухтор.** «ОПА-СИНГИЛЛАР». Романнинг инсценировкалаштирилган боби (ўзбекча).
18.30 **Ўзбекистон кекса ижрочиларининг концерти.**
19.20 Қорақалпоқ куйлари.
20.00 «Эртанги кун режалари». Фарғона область партия комитетининг секретари А. Гаврилов сухбати (русча).
20.10 «Жангчи ўртоқлар, сизлар учун» деган концерт.
20.45 Илмий-атеистик мавзуларда **«Дин ваъда қилади, медицина даволайди»** деган эшиттириш (ўзбекча).
21.20 Қишлоқ хўжалик ходимлари учун кечки концерт.
22.00 **«Дунё воқеалари»** (ўзбекча).
22.10 **Халқ талантлари концерти.**
22.40 **Ўзбекистон ёзувчиларининг янги асарлари.** Жонрид Абдуллахоновнинг «ТЎФОН» романидан парча (русча).
23 20 **«Янги Тошкентни қурувчилар, сизлар учун»** деган концерт.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

8.25 Куба «Бокукос» ансамблининг концерти.
19.00 Ўзбек кинофильмларидан куйлар.
19.30 Ойбек. «НАВОИЙ». Поэмадан парчалар (ўзбекча).
20.10 Ўзбек балетларидан рақслар.
20.45 «Юность Узбекистана» радиостанциясининг программаси (русча).
21.00 Тожик рақс куйлари.
21.30 Сиз ёқтирган артистлар концерти.

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

14.00 Н. А. Римский-Корсаков. «Май туни» операсидан парчалар.
17.30 С Юдаков. **«Майсаранинг иши»** операсининг монтажи.

21 ДЕКАБРЬ
БИРИНЧИ ПРОГРАММА

8.25 **Шу куннинг қўшиқлари.**
9.30 Енгил куйлар.
10.10 Совет қўшиқлари концерти.
10.30 Ўзбекистон композиторлари союзи Пленуми олдидан. Республика композиторларининг лирик қўшиқлари.
11.10 **«Безорига шафқат йўқ».** Андижон область ижроия комитети жамоат тартибини сақлаш бошқармасининг бошлиғи А. Юсуфбеков сўзи (ўзбекча).
11.25 **Ўзбек халқ куйлари.**
12.15 Спорт эшиттириши (русча).
12.30 Музикали драмалардан парчалар.
13.30 Классик куйларни севувчилар учун концерт.
16.15 Ўзбекистон композиторлари союзи Пленуми олдидан. Симфоник куйлар.
17.00 «ЁШЛИК» **радиостанциясининг программаси** (ўзбекча).
18.10 Енгил куйлар.
18.30 **Куйлар кетидан куйлар.**
19.20 Қозоқ куйларидан концерт.
20.00 Республика шаҳарлари ҳақидаги қўшиқлар.
20.45 «Олмалиқ машъаллари». Радиоочерк (ўзбекча).
21.20 Қишлоқ хўжалик ходимлари учун концерт.
22.00 Коммунистик ахлоқ темаларида профессор А. Харчевнинг **«Оиланинг жамиятдаги ўрни»** деган сухбати (ўзбекча).
22.15 Рақс куйлари.
22.40 Поэзия кечаси.
23.20 Ўзбекистон композиторлари асарларида Навоий лирикаси.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

8.25 Енгил оркестр куйлари.
19.00 Урал рус халқ хорининг концерти.
19.30 С. Бородин. «Самарқанд устида юлдузлар» романидан парча (ўзбекча).
20.10 «ЁШЛИК» **радиостанциясининг программаси.**
20.50 Мордова радиосининг эшиттириши (русча).
21.00 Композитор З. Шоҳидий асарларидан концерт (тожикча).
21.30 Болтиқ бўйи республикалари халқларининг қўшиқ ва рақслари.

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

14.00 **Ш. Рашидов.** «БЎРОНДАН КУЧЛИ» романи асосида радиопостановка.
16.00 **Ўзбекистон композиторлари союзи Пленуми олдидан.** М. Юсуповнинг «ХОРАЗМ ҚЎШИҒИ» операсининг монтажи.

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ 4 бет

БИЗНИНГ АДРЕС: Тошкент шаҳар, Киров кўчаси, 22-уй.

ТЕЛЕФОНЛАР: коммутатор В3-02-49 дан В3-02-58 гача. Қўшимча телефонлар: секретариат ва иллюстрация бўлими — 5-62; партия, совет ва касаба союз ташкилотлари бўлими — 3-66; саноат, қурилиш ва шаҳар хўжалиги бўлими — 3-66; адабиёт, санъат ва маданият бўлими — 7-83; фан, олий ўқув юртлари ва мактаблар бўлими — 7-83; физкультура ва спорт бўлими — 3-79; Ахборот бўлими — 3-78; (шаҳар телефони В3-65-57); хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 3-79; эълонлар бўлими — 5—07 (шаҳар телефони — В38142).

Р. 14135 Узбекистон Компартияси Марказий Комитети бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64579. Нашр. Г. 2927.